Veliki židovski rabin Juda II 286. godine je izjavo: „Židovski će narod živjeti kroz cvrkut školske djece“. Židovski je narod tisućama godina pismen i oplemenjivao je, usprkos progonima, narode i države gdje je djelovao. Na početku muslimanske ere upravo su židovi bili „most“ koji je spajao tadašnje krščanstvo i islam. I dalje, ne treba gubiti iz vida da je gotovo polovina nobelovih nagrada dodjeljeno židovima. Židovi su veliki narod koji je tijekom svoje ne baš sretne povijesti obrazovanju i učiteljima posvećivao najveću moguću pažnju. Postoji priča kako je Bog poslao na zemlju svoje emisare, danas bi rekli komisija, da ocijene da li židovski narod poštuje riječ Gospodnju. Razgovarajući emisari su upitali vodstvo nekog grada kakva je njihova obrana od eventualne agresije. Čelnici su s ponosom istaknuli kako su čuvari grada odlučini i odlični borci. Emisari su im rekli ne govorimo o vojnicima već o učiteljima koji će najučinkovitije obraniti židovski narod.

Za razliku od židova u Lijepoj našoj učitelji nemaju naročitog ugleda. Njihov je status, blago rečeno, nezavidan a materijalno blagostanje sve samo ne blagostanje. Neznam niti jednu zemlju koja je u bilo čemu uspjela a nije posebnu pažnju posvećivala znanosti i obrazovanja. Uparavo znanost i obrazovanje su temeljne poluge razvoja i osnovni izvor povećanja konkurentnosti svakog pa tako i hrvatskog gospodarstva. Umjesto da u ovim olovnim kriznim vremenima shvatimo kako je najznačajniji ministar u vladi gospodina Milanovića upravo ministar Jovanović mi smanjujemo izdvajanja za znanost i obrazovanje. U viša sam nvrata pisao, uključivo na ovim stranicama, kako nas iz ove krize može „izvući“ jedino - znanje. To je uglavnom prošlo nezapaženo. Naprosto se smatra da sada i odmah moramo pokrenuti investicijsku aktivnost, jer jedino ona nas može „izvući“ iz ovog turobnog stanja. Kako ću o investicijama narednih dana nešto više napisati, za sada ću samo konstatirati kako to naprosto nije moguće. Kratko rečeno smanjenje tekuće potrošnje zbog neizvjsnosti dodatno smanjuje spremnost investitora da investiraju. Upravo toj činjenici možemo zahvaliti eskalaciju tečaja švicarskog franka na početku svijetske krize. Vratimo se priči o obrazovanju.

Kako bi prekinio diskusije da li je državna matura pravo rješenje za naš obrazovni sustav ministar Jovanović je svojim iskazom dao za pravo onima koji podržavaju institut državne mature. Državna je matura, po mome mišljenju, bila ispravan iako ne i dovoljan korak. U nastavku ću pokukšati pojednstaviti prijedlog koji bi bio bolji od današnje državne mature koja je, htjeli to priznati ili ne, postala prijemni ispit za upis na fakultet.

Sustav plaća naših nastavnika, osim što je nedopustivo na niskoj razini u smislu iznosa plaće, ne stiumulra cijeloživotno obrazovanje nastavnika, a mi se kunemo kako svi građani Lijepe naše moraju svoje obrazovanje „pretočiti“ u cjeloživotno obrazovanje. Imate li sreće da kao nastavnik svoju karijeru započnete u Zagrebu, recimo matematičkoj gimnaziji, vi ćete imati zadovoljstvo da aktivno radite na uspješnom projektu koji svake godine producira vrlo dobre učenike koji u

daljenjem studiju, karijeri ostvaruju izvanredne rezultate. Iako niste materijalno nagrađeni za svoj rad ipak imate bar moralno zadovoljstvo. Ukoliko se zaposlite u nekoj školi manjeg ugleda vjerojatno ćete se zatvoriti u sebe i kao svaki otuđeni radnik odrintati svoju smjenu bez zadovoljstva, a rezultati će biti tragični po mlade ljude koji se ionako nisu nikad posebno trudili da usvoje ionako sužene programe. To i takvo stanje željelo se popraviati upravo državnom maturom. Nemože se reći da nije bilo nikakvih rezultata. Druga je stvar da postignuta razina obrazovanosti nije nas niti je mogla zadovoljiti.

Dakle, moj je prijedlog da se svake godine za sve obvezene predmete polažu jedinstveni ispiti bez obzira gdje se odnosna škola nalazila i kojeg usmjerenja bila. Tako bi proces obrazovanja bio objektivno praćen, na nagrađivanje nastavnika bi bilo primjereno učincima na završnom ispitu. Osim što bi bolji nastavnici bili bolje plaćeni njima bi se prvima ponudila ispražnjena mjesta u drugim uglednijim školama. Jednom riječju možete započeti svoj radni vijek u najlošijoj školi, vaša plaća i vaše napredovanje ovisit će o vašim rezultatima. Drugim riječima, nastavnike valja birati na četiri godine, a potom im ponuditi mjesto nastavnika sukladno njegovim rezultatima. Jasno, nastavnik bi mogao ostati u školi slabijeg uspjeha i zadržati plaću izvrsnog nastavnika. Mobilnost nastavnog kadra bitna je za veća postignuća u obrazovnom sustavu. Osim toga, ukoliko nastavnici ne bi ostvarivali ni minimalne rezultate moglo bi im se pomoći putem ljetnih škola koje bi vodili najbolji nastavnici i tako osposobljeni sigurno bi poboljšakli svoje rezultate ili bi sami napustili profesiju nastavnika.

Sustav nagrađivanja posebno je bitan. Tako plaća za standardni rad bi iznosila upravo iznosu koji je prosječan za sve nastavnike u prethodnoj godini. Oni nastavnici koji ostvaruju nadprosječne rezultate imali bi znatno veće plaće – one bi progresivno rasle. Oni pak koji imaju ispodprosječne rezultate imali bi manju plaću od prosjeka za nekoliko postotnih poena. Smisao je sustava da stimulira izvrsnost. Tako bi najbolji nastavnici imali plaću koja je na razini izvanrednog ili čak redovnog profesora na sveučilištu. Ti bi nastavnici postali učitelji učiteljima na zadovoljstvo svih građana Lijepe naše.

Oni koje više zanima uloga obrazovanja u razvoju zemlje neka pogledaju razvoj kineskog obrazvonog sustava. Kinezi su danas svjetski igrači u najsloženijim tehnologijama. Osim toga planiraju da će već 2025. godine gospodarski eksploatirati mjesec. To su strateški ciljevi u jednoj rečenici.